

УДК 351:[364+614.2+37.01](520)

Мурадян Л.А. студент гр. 281-21-1

Науковий керівник: Лола В.В., доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ В ЯПОНІЇ

Проблеми соціально-гуманітарного розвитку є актуальними для будь-якої держави. Оскільки соціальна та гуманітарна сфера це не тільки проблеми соціального захисту та розвитку людського потенціалу, але й питання майбутнього держави. Саме тому доцільно вивчати та при можливості адаптувати до національних умов найбільш ефективні моделі здійснення державної політики у цій галузі. Тож розглянемо, як це відбувається у Японії.

Японська соціальна політика в основному спрямована на створення гідного рівня життя особам похилого віку. Це пов'язано з тим, що чисельність даної категорії постійно зростає. Крім того, через зростання тривалості життя і збільшення періоду трудової активності цієї категорії населення, а також недостачі молоді робочої сили, люди похилого віку стануть важливим компонентом ринку праці. Пенсійна система Японії досить складна і багатошарова. Засобами Державного бюджету забезпечується 1/3 виплат базової пенсії. Решта виплачується за рахунок різних пенсійних фондів. Є, наприклад, фонд базової пенсії по старості, фонд втрати годувальника. На створення пенсійних фондів працює практично все населення Японії у віці від 20 до 60 років. У 2003 році кожен працюючий японець вносив в той чи інший фонд близько 150 доларів на місяць [1, с. 48]. Пенсійний фонд найманих працівників приватного сектора складається з відрахувань підприємств, внесків самих працівників та доплат з боку держави. Пенсія складає близько 70% місячної зарплати працівника-чоловіка. Пенсійні фонди працівників державних і муніципальних підприємств і установ формуються з коштів товариств взаємодопомоги, які створюються за місцем роботи, а також виплат самих підприємств і державних дотацій. Для отримання базової пенсії по старості необхідний 25-річний трудовий стаж і 65-річний вік. Розмір такої пенсії може бути скорочений до 58% встановленого рівня в разі виходу на пенсію в 60 років і збільшений до 188% при виході на пенсію в 70 і більше років. На початку нового тисячоліття базова пенсія становила приблизно 65 тисяч ієн (приблизно 600 доларів) [2, с. 63]. Таким чином, дохід сімейної пари пенсіонерів складається з базових пенсій чоловіка і дружини плюс пенсія по страхуванню найманого працівника. У 2003 році в сукупності це становило в середньому понад 2200 доларів [2, с. 64]. З середини 80-х років і до теперішнього часу в Японії здійснюється Поступове реформування пенсійної системи. Завдання реформи – зробити її такою, що складається з національної пенсійної системи (базова пенсія), яка охоплює все населення і виплачується по старості, інвалідності, а також усім нужденним і пенсій, виплачуваних найманим працівникам [4, с.33]. За рахунок бюджету фінансується в Японії так звана громадська соціальна виплата. Вона охоплює тих, хто сам не може забезпечити мінімальний рівень життя. Така допомога надається на основі Закону про гарантії прожиткового мінімуму та виплачується за семи номінаціями: на повсякденні потреби, освіту, житло, медичне обслуговування, материнство, по безробіттю, на похорони: 75% виплат громадської допомоги надається з центрального бюджету, 25% - з бюджетів місцевих органів влади. До 2025 року планується підняти витрати на соціальне забезпечення і, зокрема, підвищити рівень соціальної захищеності всіх нужденних [4, с.84]. Соціальна допомога нужденним як така в Японії не актуальна, хоча також є так званий прожитковий мінімум, і є критерії, за якими вона видається у виняткових випадках (допомоги по безробіттю, допомоги дітям і

т.д.). У цілому, для підтримки рівня життєзабезпечення в Японії діє система «довічного найму», яка передбачає наймання працівників на роботу довічно, з метою виключення зростання безробіття. І хоча систему «довічного найму» використовують не всі роботодавці, тим не менш, це частково рятує країну від зростання безробіття. У Японії рівень безробіття, що перевищує 3% населення вважається вже критичним [2, с.75].

Рівень соціальної захищеності громадян у країні дуже часто визначають за рівнем розвитку сфери охорони здоров'я. Медичні послуги в Японії надаються державним та місцевим урядами. Оплата за особисті медичні послуги відбувається через універсальну систему медичного страхування, яка забезпечує відносну рівність доступу, зборів, встановлених урядовим комітетом. Люди, які не мають страховки, через роботодавця можуть брати участь в національній програмі медичного страхування у веденні місцевих органів влади. З 1973 р. Страхування, яке фінансується урядом розповсюджується на всіх людей похилого віку. Пацієнти мають право обирати лікаря, а також засоби обслуговування [1, с.69]. Для Японії характерна «сильна» система державного регулювання сфери фінансування охорони здоров'я й медичного страхування, причому громадськість упевнена в належному контролі цих питань з боку держави. За даними опитування, проведеного Health and Global Policy Institute, понад 60% опитаних респондентів задоволені сучасним станом системи охорони здоров'я Японії. Уряд регулює практично всі аспекти системи загального медичного страхування. Він установлює прайс-листи медичних послуг і субсидіює органи місцевого самоврядування, страхові компанії та постачальників, установлює для них правила. Префектури Японії виконують ці правила й регулюють постачання в регіони лікарських засобів, що відпускаються національним урядом. Муніципалітети організують заходи щодо зміцнення здоров'я місцевого населення, а також забезпечують його довгострокове страхування на вигідних умовах [3].

Інший аспект соціально-гуманітарного розвитку – це розвиток людського капіталу. На сьогоднішній день у Японії одна з найкращих освітніх систем, але у той же час і «найсуворіша». Освіта у Японії є тією громадською сферою, якій і держава, і саме суспільство приділяють максимальну увагу. Багато в чому саме через свою освітню систему ця азіатська країна змогла не тільки в найкоротший термін подолати наслідки поразки у Другій світовій війні, але й вийти на лідируючі позиції в багатьох наукомістких галузях. З 1947 року обов'язкова освіта в Японії складається з початкової школи і середньої школи, навчання в якій продовжується протягом 9 років (у віці від 6 до 15 років). Майже всі діти продовжують свою освіту в трьохрічній старшій школі і, відповідно указам Міністерства освіти, культури, спорту, науки і технології Японії, близько 75,9% випускників середньої школи продовжують навчання в університетах, коледжах, професійних училищах або інших закладах [1, с.71]. Освіта Японії є дуже конкурентоспроможною, зокрема для вступу у вищі навчальні заклади. Двома найкращими університетами Японії вважаються Токійський університет і Університет Кіото.

Таким чином, підходи до забезпечення розвитку соціально-гуманітарної сфери, які застосовуються в Японії, засвідчили свою ефективність та результативність. Саме тому їх доцільно і надалі вивчати та намагатися імплементувати у вітчизняну практику найбільш вдалі зразки.

Перелік посилань

1. Дінкевич А.І. Особливості економічного розвитку Японії 90-х рр./ А.І.Дінкевич //Гроші та кредит. – 2000. – №6.
2. Тецуя Дзе. Політика зайнятості в Японії //Людина і праця. – 2004. – №3.
3. Шевченко М. Медицина Японії: держава – усьому голова? – Режим доступу: <https://www.vz.kiev.ua/medytsyna-yaponiyi-derzhava-usomu-golova/>
4. Рамзес В. Тернистий шлях до матеріального благополуччя. Японія: реальність і перспективи / В. Рамзес // Світова економіка і міжнародні відносини. – 2004. – №9.